

СЕКЦІЯ XV. ФІЛОЛОГІЯ ТА ЖУРНАЛІСТИКА

АСПЕКТИ ТІЛЕСНОСТІ В РОМАНІ ЕДІТ ВОРТОН «ДІМ РАДОСТІ»

Білинська Христина Валеріївна
ORCID ID: 0000-0002-6883-3557

доктор філософії, асистент кафедри іноземних мов для природничих факультетів
Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

Проза Едіт Вортон (1862–1937), знакової постаті американського реалізму початку XX ст., є яскравим прикладом того, як тенденції світового літературного процесу можуть проникати в художній світ автора навіть проти його волі. Сама письменниця мислила себе в контексті реалістично-натуралістичної традиції, про що писала у власних мемуарах та літературознавчих есе. Модерністські віяння Е. Вортон часто сприймала скептично й навіть висміювала у своїх творах. Однак у світомоделі авторки все ж неможливо не помітити певну межовість зображення дійсності, що наближають її роботи до модерністського письма, як ось: звертання до проблем пам'яті, оніризм, передача подій художнього твору крізь призму бачення когось із персонажів, іронічність, подеколи розмитість часопросторової структури, особливо відчутна в пізніх художніх творах, тощо. Окремо варто звернути увагу на висвітлення аспектів тілесності в літературному доробку Е. Вортон, адже проблему тілесності в літературі заново відкрили якраз модерністи (Дж. Джойс, В. Вулф та ін.). Дослідниця О. Бандровська пише про те, що саме проблематика тілесності дозволяє модерністам «реконструювати історичні зміни у самоконцептуалізації людини і методах її репрезентації в художній літературі, іншими словами, процеси антропологічного і художнього канонуутворення» [1, 379].

У художньому світі роману «Дім радості» (1905), який є одним із найбільш відомих у романному доробку письменниці, адже приніс їй перший приголомшливий успіх серед критиків, жіноче тіло сприймається як своєрідний механізм отримання вигоди, досягнення особистих чи службових цілей. Тілесність, фактично, розглядається під семіотичним кутом і передбачає навмисне формування тілесних знаків, здатних скласти певне враження про особу. Так, Лілі Барт, головна героїня роману, каже: «жінку запрошують через її вбрання рівно настільки ж, як і через неї саму. Одяг є тлом, обрамленням, якщо хочете: він не приносить успіх, але є його частиною. Кому потрібна жінка в поношеному наряді? Всі очікують, що ми будемо чарівними й гарно вбраними до самої смерті. Якщо ж ми не можемо досягнути цього самостійно, то повинні вступити в партнерство» (пер. — Х. Б.) [3, 11]. Водночас вона усвідомлює, що для успіху у світському товаристві замало лише привабливої зовнішності й відчуття стилю, а тому продумує цілу тактику, здатну допомогти їй досягнути кінцевої мети капіталізації власного тіла — вдале заміжжя: «Я змушена прораховувати і продумувати, відступати і наступати так, ніби танцюю складний танець, де кожен невірний крок може безнадійно відкинути мене назад у часі» [3, 42].

Споживацьке ставлення до тіла, нав'язлива думка про його об'єктність

зумовлює психологічне виснаження героїні наприкінці роману і є однією з причин тривалого безсоння. Лілі Барт, зокрема, переживає за появу зморшок на обличчі – «[...] наслідків хвилювань, розчарування й невдачі» [3, 232 – 233] – а також через те, що кожна безсонна ніч залишає на її обличчі все нові сліди, і через такі переживання безсонних ночей стає більше. Концентруючись на стані своєї вроди, навіть, сказати б, на кількісних характеристиках власної тілесності, героїня, фактично, забуває про свободу себе й свого тіла, його самоцінність, а думає лише про втрату позицій на ринку наречених. Споживацьке ставлення фривольних фешенебельних кіл до жінки, її тілесності ще більше поглиблює протистояння «середовище—індивід» — доволі типова сюжетна домінанта в прозі Е. Вортон. І в такому протистоянні окрема людина приречена на поразку, адже соціальне середовище має суттєву перевагу — більше коло суб'єктів. А це — питома ознака роману з реалістично-натуралістичною поетикою, яка, попри модерністські віяння, залишається в художньому світі аналізованого роману Е. Вортон домінантною.

Список використаних джерел:

1. Бандровська О. Модернізм між минулим і майбутнім: антропологічний дискурс англійського роману: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2014. 444 с.
2. Білинська Х. В. Антропологічні аспекти роману Едіт Вортон «Дім радості». Рідне слово в етнокультурному вимірі: Збірник наукових праць. 2017. С. 284 – 296.
3. Wharton E. The House of Mirth (with Introduction by Janet Beer). Ware: Wordsworth Editions Limited, 2002. 294 p.